

EL GOULTANI

EL CONGO :

UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

Autor: L'Irlandes
Curs: 2n de Batxillerat
Any: 2021 - 2022

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
1.1 RESUM I <i>ABSTRACT</i>	2
1.2 OBJECTIUS	2
1.3 HIPÒTESIS.....	4
2. LA GEOPOLÍTICA	5
3. EL COLTAN	6
3.1 QUÈ ÉS?.....	6
3.2 DISTRIBUCIÓ I PRODUCCIÓ A NIVELL MUNDIAL	6
4. EL PROBLEMA DE LA REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO	9
4.1 CONTEXT GEOGRÀFIC, ECONÒMIC I POLÍTIC	9
4.1.1 Geografia i climatologia.....	9
4.1.2 Factors econòmics i socials	11
4.1.3 Situació política	12
4.2 CONTEXT HISTÒRIC.....	13
4.2.1 Primeres colònies (segles XV-XVII)	13
4.2.2 Colonialisme i imperialisme (segles XIX-XX).....	15
4.2.3 El Congo belga: del 1908 al 1960.....	16
4.2.4 Descolonització i crisi política	19
4.2.5 La dictadura de Mobutu, el Zaire i el mobutisme	21
4.2.6 Ruanda i el genocidi ruandès	24
4.2.7 Primera guerra del Congo	28
4.2.8 Segona guerra del Congo.....	29
4.2.9 Situació actual	29
5. ELS RECURSOS DEL CONGO: EXPLOTACIÓ I MULTINACIONALS.....	31
5.1 PRECEDENTS: LA UNIÓ MINERA DE L'ALT KATANGA	31
5.2 EL MERCAT DEL TÀNTAL.....	33
5.3 IMPLICACIÓ DE LES MULTINACIONALS.....	36
5.4 EL SILENCI D'OCCIDENT.....	38
5.5 LA MALEDICCIÓ DELS RECURSOS	41
5.6 EL MODEL COLLIER-HOEFFLER	43
6. MARC PRÀCTIC	47
6.1 EL COLTAN A AMÈRICA DEL SUD I ESPANYA	47
6.2 COMPARACIÓ DEL COLTAN AMB ALTRES MATÈRIES	48
7. CONCLUSIONS	53
8. WEBGRAFIA.....	55
9. BIBLIOGRAFIA.....	56

1. INTRODUCCIÓ

1.1 RESUM I ABSTRACT

Hem decidit dur a terme aquest treball per descobrir una realitat sovint amagada com és el fet que l'explotació de recursos cobejats pot portar a autèntiques misèries. L'objectiu del treball és aprofundir en aquesta idea a través del cas de la República Democràtica del Congo. El treball s'ha realitzat a través de la informació tant de fonts bibliogràfiques com webgràfiques. Hem pogut comprovar que les hipòtesis plantejades inicialment eren certes i hem conclòs que, efectivament, l'existència d'importants recursos minerals en un país pot portar a situacions com la de la RDC, un país encara i malgrat tot, subdesenvolupat.

We have decided to make this project in order to discover a reality often hidden: how the exploitation of valuable resources can bring authentic miseries. The main objective was to study this concept using the Democratic Republic of the Congo as an example. We have worked using information both from webs and books. We concluded that the hypothesis we brought up were true. At the end, we proved that the existence of important mineral resources in an underdeveloped country can create situations like the one the DRC is in now.

1.2 OBJECTIUS

En l'actualitat, és ben sabut que les grans empreses multinacionals sovint es veuen implicades en pràctiques poc ètiques en quant a la producció. Un exemple seria la deslocalització, que permet produir a un cost molt reduït i d'aquesta manera ampliar el seu marge de benefici. Casos com els de les fàbriques de les marques de roba a

l'Hindustan, al Sud-est asiàtic o al nord d'Àfrica molt sovint acaben en escàndols a ulls del públic occidental i les empreses es veuen pressionades, tot i que, al final, la majoria de cops s'acaba ignorant el problema mentre es pugui obtenir productes més barats.

Un cas molt diferent és el de la República Democràtica del Congo (RDC). Durant anys, aquest país ha estat el gran botí de nombroses multinacionals i organitzacions financeres ja que la inestabilitat del país ha permès el saqueig dels seus valuosos recursos naturals, entre els quals trobem el coure, els diamants o el coltan (el país compta amb un 80% de les seves reserves mundials). Malgrat això, els mitjans de comunicació es fan poc ressò d'aquesta situació. Tampoc ho fan les xarxes socials o l'opinió pública dels països desenvolupats, a pesar que aquest territori ha sofert i sofreix conflictes que han portat a la mort a més de cinc milions de persones, resultant ser un dels conflictes més sagnants des de la Segona Guerra Mundial. A partir d'aquí, un dels objectius del treball serà esbrinar per quins motius es produeix aquest silenci i com hi estan involucrades les grans multinacionals.

Per entendre en part el problema del Congo, analitzarem en particular el cas del coltan, un mineral que ha esdevingut indispensable en els últims anys per a les empreses tecnològiques. No obstant, cal recalcar que la situació de la RDC és el resultat d'un gran nombre de complexos factors que també intentarem estudiar en aquest treball, abordant-los tant des del context històric d'aquest territori com des de la seva situació geopolítica.

D'aquesta manera, podem resumir els principals objectius del treball en:

1. Estudiar de forma general el coltan, la seva importància en el món actual, la seva explotació i la seva comercialització arreu del món.
2. Estudiar els problemes derivats d'aquesta extracció en un país productor com la República Democràtica del Congo.
3. Analitzar la situació de la RDC des d'un punt de vista social, econòmic, polític i històric.

4. Explicar, a partir del cas de la RDC, la relació entre riquesa natural i conflictes geopolítics o armats.

5. Investigar la implicació de les multinacionals i països externs en la situació del Congo.

6. Esbrinar el paper d'aquestes multinacionals en el silenci internacional que envolta els crims contra la humanitat que s'han produït i es produeixen a la RDC.

1.3 HIPÒTESIS

Davant els diferents objectius del treball, hem plantejat una sèrie d'hipòtesis que podrien donar resposta a les preguntes que ens fem.

Primer, podríem considerar que la falta d'informació sobre la situació de l'explotació de coltan a la RDC es pot deure a dos factors:

-La voluntat de les empreses i països implicats per evitar que sorgeixin escàndols arran de la situació que viu el país i mantenir el silenci dels mitjans de comunicació.

-La situació de guerra, la inestabilitat de la zona, el contraban i el fet que les principals mines de coltan del país estiguin sota control rebel impediria realitzar registres oficials fiables de l'explotació i venda reals del coltan.

Segon, les causes del conflicte no s'han de buscar només en factors socioeconòmics, polítics i històrics de la RDC sinó també en els interessos occidentals a la zona. Aquests interessos no sols portarien a l'inici del conflicte, sinó que el perpetuarien (a través del finançament de grups rebels) per mantenir l'Estat congolès en una situació de debilitat que no li permet defensar els seus recursos naturals davant el saqueig estranger.

2. LA GEOPOLÍTICA

Per entendre aquest treball de recerca, cal comprendre què és la geopolítica, ja que així podrem decidir si classificar el conflicte de la República Democràtica del Congo com a conflicte geopolític. Generalment, s'entén la geopolítica com la disciplina que estudia els efectes de la geografia humana (demografia, desplaçaments de població, etc.) i la geografia física (distribució dels recursos naturals, accidents geogràfics, etc.) sobre la política i les relacions internacionals. Un exemple de conflicte geopolític seria quan un conflicte armat sorgeix de la voluntat de control d'uns recursos. També ho seria un conflicte civil causat per disputes ètniques. A partir d'aquestes definicions, podem considerar que la RDC certament forma part d'un conflicte geopolític en el qual aprofundirem tot seguit.

3. EL COLTAN

3.1 QUÈ ÉS?

El coltan és una roca resultant de la combinació de dos minerals: la columbita – anomenada NIOBIO o NIOBI element químic $[(Fe, Mn)Nb_2O_6]$ i la tantalita $[(Fe, Mn)Ta_2O_6]$ en qualsevol proporció. Del coltan s'extreu el tàntal, que presenta una gran resistència a la calor així com a propietats elèctriques i que té la capacitat de guardar una alta càrrega elèctrica en poc espai. Aquestes característiques explicarien l'interès de les empreses tecnològiques pel tàntal (i, de retruc, el coltan), ja que ha permès acumular altes càrregues energètiques en petites bateries de mòbils, ordinadors i electrodomèstics.

Imatge 1. Peça de columbita-tantalita (coltan)

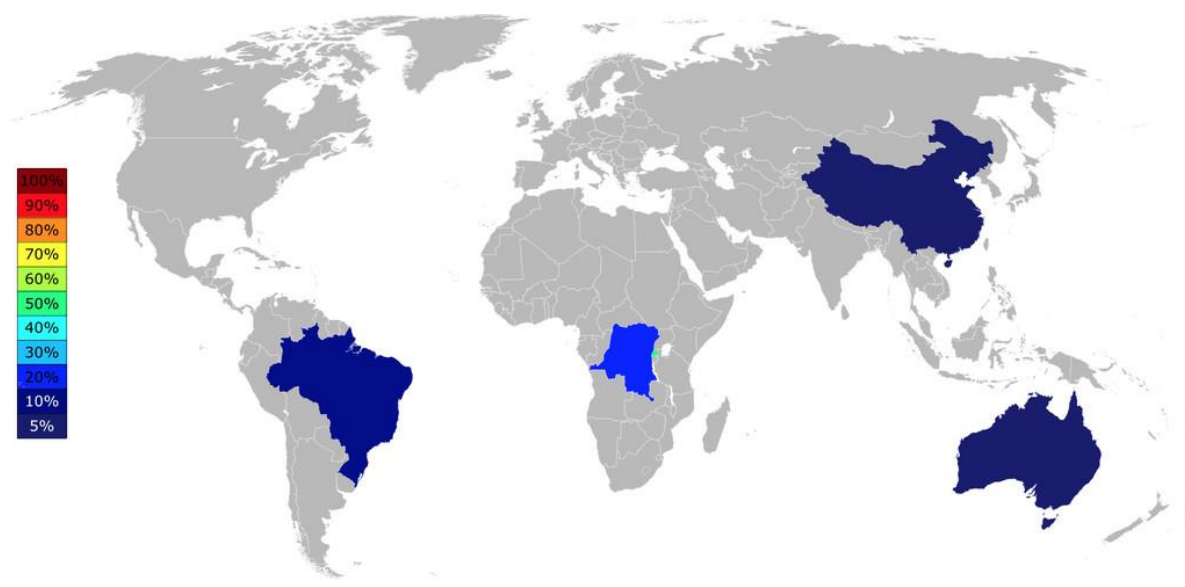
3.2 DISTRIBUCIÓ I PRODUCCIÓ A NIVELL MUNDIAL

El país amb les principals reserves de coltan és la República Democràtica del Congo (RDC), especialment l'est del país, on es concentren al voltant del 80% de les reserves mundials d'aquesta roca. També cal destacar que grans quantitats de coltan es poden trobar arreu de diversos països africans, com per exemple Egipte, Sud Àfrica, Etiòpia, Zimbabwe o Namíbia, a l'igual que en països d'altres continents, com Brasil, Canadà o Austràlia. Des de 1990 a 2009, Austràlia en va ser el principal país productor, seguit del

Brasil, Canadà i la RDC. Des de la caiguda de la producció australiana, iniciada el 2005, els principals productors han estat diversos països africans (sense comptabilitzar la RDC), el Brasil i la RDC.

La RDC no ha estat el principal productor de tàntal, el recurs més preuat del coltan sinó que ha anat incrementant la seva producció al llarg del temps. Segons un estudi del 2013, el país va produir al voltant de 110 tones mètriques de tàntal. No obstant, la seva producció real és més gran, ja que molta de la producció congoleesa es porta a través del contraban i l'espoli a països veïns. És el cas de Ruanda, que s'ha convertit així en el principal productor i exportador de tàntal des del 2013.

Els principals països que importen el tàntal són els països occidentals, com els Estats Units o els països europeus, on el mercat tecnològic demanda aquest mineral per tal de fabricar els seus productes.

Imatge 2. Mapa que reflecteix l'extracció mundial de tàntal en %. Ruanda representa un 50-60%, seguit de la RDC, amb un 20-30%

Font: <https://www.xataka.com/investigacion/coltan-nuestros-moviles-no-serian-tal-como-que-sirve-mineral-codiciado-tecnologicas>

EL COLTAN I EL CONGO: UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

Base from U.S. Geological Survey Global 30 arc-second elevation data (1996) and from Natural Earth (2014); Robinson projection; World Geodetic System 1984 datum

Figure M5. World map showing locations of selected niobium and tantalum mines, deposits, and occurrences, by deposit type. Not all the mines are currently active. LCT, lithium-cesium-tantalum; Nb, niobium; Ta, tantalum

Imatge 3. Mapa que representa les explotacions o mines oficials de niobi-tàntal.

Font: <https://www.rockstone-research.com/index.php/en/research-reports/4026-Win-Win-Situation-to-Develop-One-of-the-Most-Attractive-Niobium-Prospects-in-North-America>

4. EL PROBLEMA DE LA REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO

4.1 CONTEXT GEOGRÀFIC, ECONÒMIC I POLÍTIC

4.1.1 Geografia i climatologia

La República Democràtica del Congo és un estat situat a l'Àfrica subsahariana central. Compta amb una extensió de 2.345.000 km² i una població pròxima als 84 milions d'habitants, segons un informe del Ministeri d'Afers Exteriors espanyol. Té fronteres amb la República Centreafricana, Uganda i Sudan del Sud al nord, amb Ruanda, Burundi i Tanzània a l'est, amb Angola i Zàmbia al sud i amb la República del Congo a l'oest.

Imatge 4. Situació de la República Democràtica del Congo

EL COLTAN I EL CONGO: UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

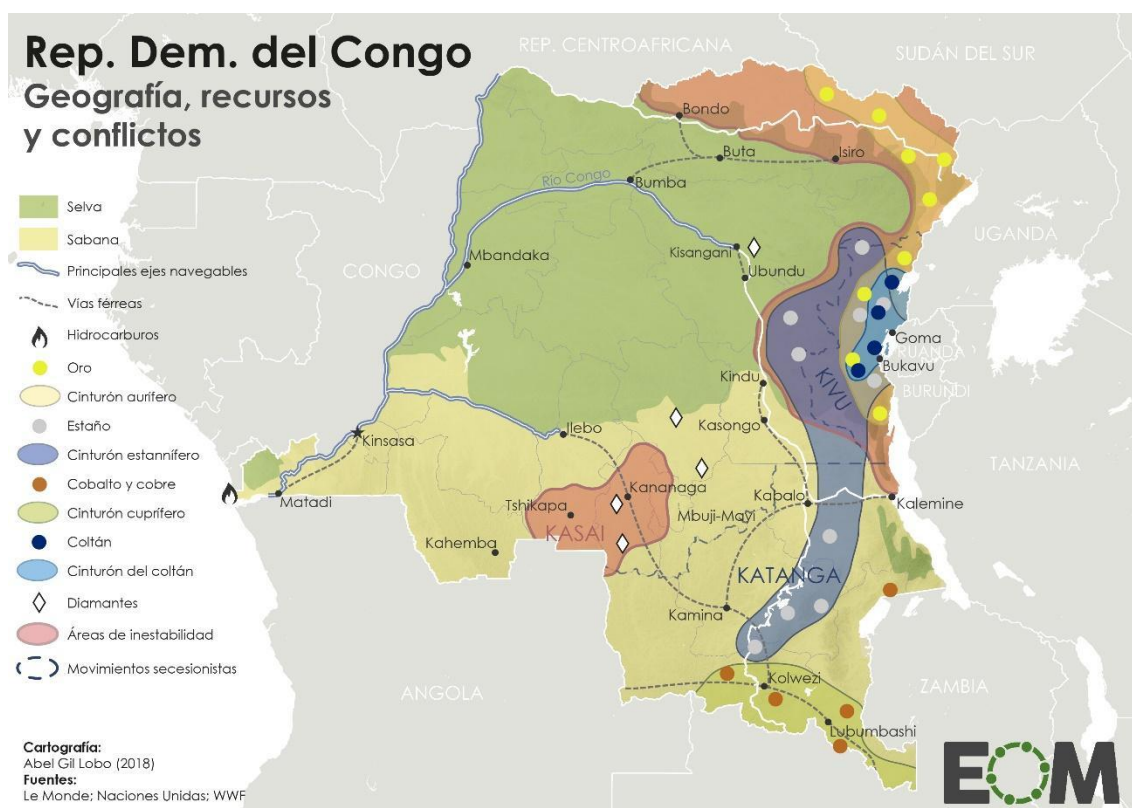

Imatge 5. Fronteres actuals de la RDC

Font: <https://sp.depositphotos.com/51812177/stock-illustration-congo-democratic-republic-political-map.html>

L'equador creua el país, motiu pel qual la RDC és un territori que compta amb un clima equatorial i, per tant, molt plujós, cosa que va originar la Selva del Congo, la segona més gran del món després de l'Amazònia. El riu Congo, un dels més importants i cabalosos del món, travessa el país, a l'igual que alguns dels seus afluents. Aquest riu neix a l'est del país, a la zona de la Gran Vall del Rift i dels Grans Llacs d'Àfrica.

La conca del Congo cobreix pràcticament tot el territori del país. A pesar d'això, trobem diferències entre les diferents zones. Els territoris de l'est i sud-est, propers a la Gran Vall del Rift, tenen un terreny molt més muntanyós. D'altra banda, la meitat nord del país es troba coberta per la Selva del Congo, mentre que el sud i el sud-oest destaquen per les seves sabanes. És als territoris muntanyosos de l'est on es concentra una enorme quantitat de minerals com el cobalt, el coure, els diamants, l'or, la plata o el coltan; per això és precisament en aquests territoris on es produeixen la majoria de conflictes del país.

Imatge 6. Mapa on es descriu la geografia de la RDC, la distribució dels recursos naturals i les principals zones de conflicte.

Font: <https://elordenmundial.com/mapas/la-geopolitica-de-la-republica-democratica-del-congo/>

4.1.2 Factors econòmics i socials

Actualment, la mitjana de fills per dona és de 6'37, cosa que suposa un molt elevat creixement de la població. Per contra, l'esperança de vida és només de 60 anys i la mortalitat infantil és molt elevada: en l'actualitat encara moren 88 de cada 1000 nens nascuts. Segons l'últim informe sobre l'IDH (Índex de Desenvolupament Humà), la taxa d'alfabetització de la població major de 15 anys és del 77%.

La RDC és un país molt divers i hi conviuen al voltant de 250 ètnies diferents, destacant els kongo, els luba o els mongo. Pel que fa a la religió, un 80% de la població és cristiana catòlica, mentre que la gran part dels no cristians segueixen les antigues religions tribals.

Els principals conflictes venen donats, però, per motius econòmics i ètnics, i no religiosos.

El PIB de la República Democràtica del Congo és de 46,7 milions de USD (Dòlar americà). La principal activitat econòmica del país és la minera, motiu pel qual el sector secundari representa un 44% del PIB, seguit del terciari, amb un 37%, i del primari, amb un 19%. L'economia de la RDC es basa en l'activitat minera que sorgeix de l'explotació dels abundants recursos minerals de l'est del país, com el coure, els diamants o el coltan, recursos que acaba exportant. La riquesa i l'explotació d'aquests recursos no repercuteixen positivament en la població, a causa de l'espòli i contraban, que accentuen la pobresa del país. En aquest context, les dos guerres del Congo dels anys 90 i 2000, que han causat uns 3'8 milions de víctimes entre fam i guerra, han estat estretament relacionades amb els recursos dels quals parlem.

4.1.3 Situació política

Després de dècades de dictadura, conflictes i inestabilitat, la RDC ha intentat adoptar un model democràtic occidental. La constitució que es va aprovar el 2005, després de la Segona Guerra del Congo, va configurar la República Democràtica del Congo com una república unitària definida com un "Estat de dret, independent, sobirà, unit i indivisible, democràtic i laic."

Compta amb un cap d'Estat, el president de la República, i un cap de Govern, el primer ministre. El poder legislatiu de la RDC està dividit en un Parlament bicameral format pel Senat i per l'Assemblea Nacional. A més, el poder judicial és independent de l'executiu i legislatiu.

Des del 2019 el president de la República és Fèlix Tshisekedi, que va derrotar en les eleccions del 2018 l'expresident Joseph Kabila. Actualment, els esforços de la nació se centren en estabilitzar el país per poder garantir una bona democràcia, la reconciliació i el desenvolupament econòmic.

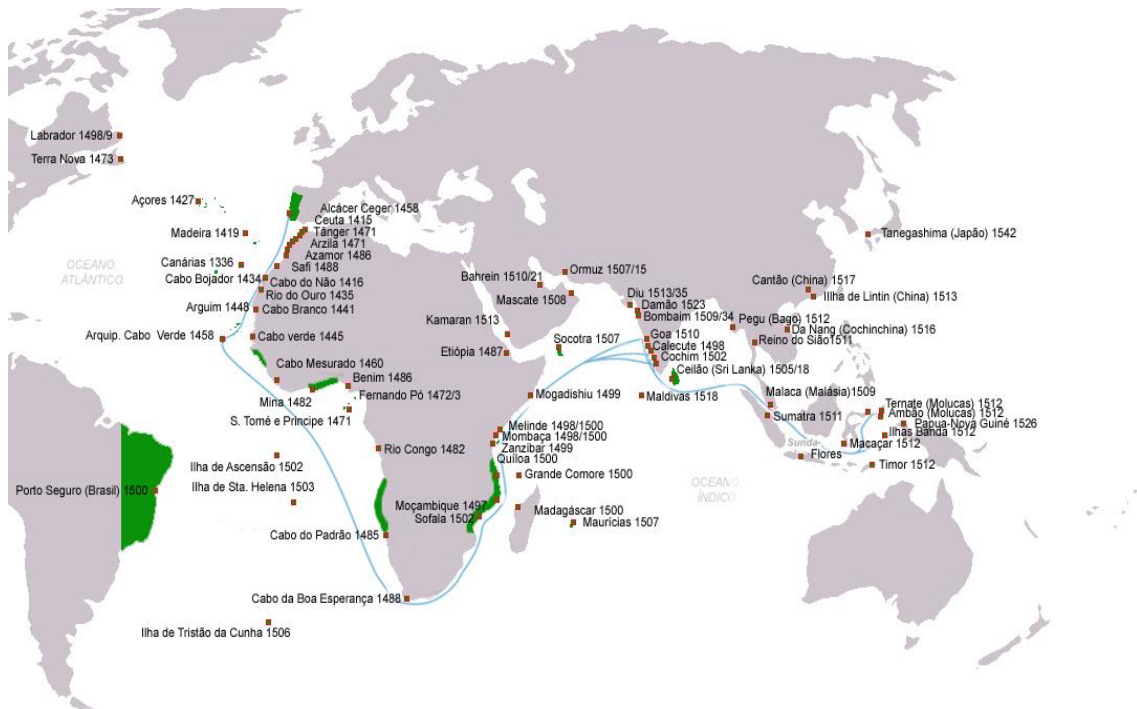
4.2 CONTEXT HISTÒRIC

4.2.1 Primeres colònies (segles XV-XVII)

Les primeres colònies europees modernes s'originen durant el segle XV, destacant el cas de Portugal. Navegants portuguesos van viatjar fins a l'Àsia amb intencions comercials, especialment a l'Índia, passant per la costa africana. D'aquesta manera, van establir petites colònies a la costa africana i a l'Índia que eren bàsicament enclavaments i ports comercials. Els portuguesos, en aquests moments inicials, es van limitar a la costa i no es van endinsar en territori desconegut.

A finals del segle XV els portuguesos van realitzar el primer contacte registrat amb el Regne del Congo, que se situaria a la zona occidental de l'actual RDC. Van trobar, per sorpresa seva, un regne altament desenvolupat, amb un sistema impositiu i una gran xarxa comercial, de la qual destacava la venda d'esclaus. A partir d'aquest moment, el Regne del Congo i Portugal van mantenir bones relacions. Fins i tot, es van enviar diverses ambaixades entre els dos regnes i els reis congolesos van adoptar el cristianisme, cosa que amb el pas del temps s'aniria estenent a la resta de la població. Malgrat això, les relacions entre els dos països es van anar deteriorant durant el segle XVII a partir de la presència portuguesa a Angola, al sud del Regne del Congo. L'agressivitat del governador d'Angola va derivar finalment en un conflicte armat entre els dos països. Més tard, el Congo va esdevenir vassall de Portugal, però no era considerat colònia.

EL COLTAN I EL CONGO: UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

Imatge 7. Imperi Portuguès primerenc (1415-1543). L'expedició al Congo es produeix el 1482.

Font: https://es.wikipedia.org/wiki/Imperio_portugu%C3%A9s

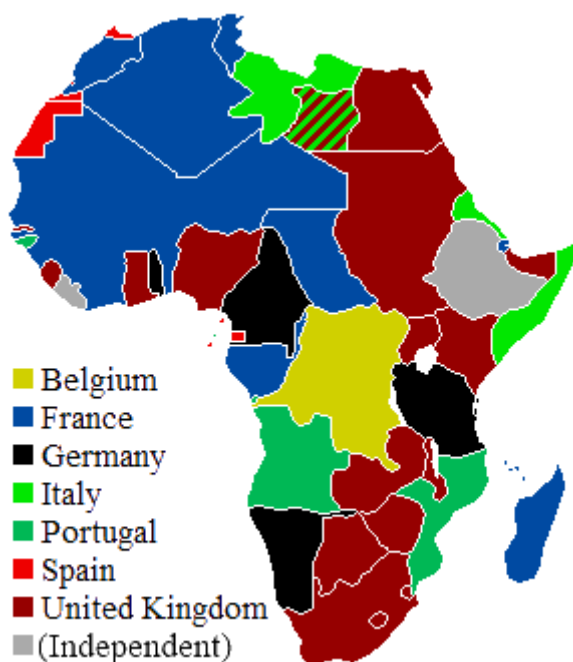
Imatge 8. Superfície ocupada pel Regne del Congo

Font: https://es.wikipedia.org/wiki/Reino_del_Congo

4.2.2 Colonialisme i imperialisme (segles XIX-XX)

En el context de la gran expansió colonial europea per Àfrica durant el segle XIX i els conflictes conseqüents entre les potències europees, el Regne del Congo també es va trobar en el punt de mira dels europeus que es disputaven la zona. El Congo no va esdevenir una colònia fins a finals del segle XIX amb de la Conferència de Berlín (1885), tot i haver estat influït pels portuguesos. La Conferència de Berlín va suposar el repartiment dels territoris africans per part de les potències europees, dintre del qual l'actual República Democràtica del Congo, amb el nom d'Estat Lliure del Congo, esdevenia propietat privada del rei de Bèlgica, Leopold II. En ser propietat privada del monarca, aquestes terres i la seva població podien ser utilitzades de la forma que volgués Leopold II. Va ser durant aquest període quan es va produir un brutal règim d'explotació i de terror: l'explotació dels recursos naturals (com l'ivori o el cautxú) amb l'ús indiscriminat de la població indígena com mà d'obra esclava va convertir-se en sistemàtica. Per controlar els nadius, el règim colonial va establir un règim del terror on es van produir nombrosos assassinats en massa i també brutals càstigs per als "opositors" o els qui no treballaven suficientment, com la mutilació d'una de les mans. Es calcula que la xifra de víctimes podia ser d'entre cinc a deu milions de persones, esdevenint un dels majors genocidis de la història de la humanitat.

A partir del 1900, la premsa europea i nord-americana comencen a informar de la situació i la pressió pública i internacional obliguen a Leopold II a cedir el seu domini personal del Congo, que va passar a esdevenir colònia sota control directe de Bèlgica. El Congo belga és controlat directament des de la metròpoli, encara que compta amb un governador. Es produeixen diverses millores com l'accés d'una part de la població congoleesa a l'educació, tot i que religiosa. La minoria educada, coneguda com "els evolucionats", seria la que impulsaria el procés d'independència.

Imatge 9. Pla de repartiment d'Àfrica acordat durant la Conferència de Berlín (1885). Leopold II esdevé propietari del Congo.

Font: <http://www.efemeridespedrobeltran.com/es/eventos/febrero/berlin.-hoy-26-de-febrero-de-1885-se-clausura-la-conferencia-de-berlin.-las-potencias-europeas-se-reparten-africa>

4.2.3 El Congo belga: del 1908 al 1960

Amb l'establiment del Congo belga, el control de la colònia passa a recaure sobre el Ministre d'Afers Colonials belga. Al mateix temps, un representant de la metròpoli esdevé el Governador General de la colònia. No obstant, l'activitat política dins del Congo belga no estava permesa, tant pels colons belgues com pels habitants negres. La introducció de la nova administració a la colònia va suposar una millora en les condicions dels seus habitants amb la reducció dels terribles abusos comesos durant el govern de Leopold II sobre el territori. Tot i això, es va mantenir la limitació de drets i llibertats dels habitants negres, la segregació i l'explotació d'uns recursos els beneficis dels quals no eren reinvertits en el propi territori.

La colònia es va veure involucrada directament en les dues guerres mundials a causa dels lligams amb Bèlgica, ocupada dos cops per Alemanya. Durant la Primera Guerra Mundial, la Força Pública (les forces armades de la colònia) es va enfrontar diversos cops als alemanys a l'Àfrica Oriental Alemanya (colònia que ocupava els territoris actuals de Tanzània, Ruanda i Burundi). Amb l'acabament de la guerra i la signatura del Tractat de Versalles, Alemanya va cedir els territoris de Ruanda-Burundi al Congo belga. Pel que fa a la Segona Guerra Mundial, el Congo va ajudar a finançar el govern belga a l'exili. A més, alguns pilots de la colònia es van integrar a la RAF (força aèria britànica). Al mateix temps, la Força Pública va participar en combats de la campanya aliada a l'Àfrica Oriental Italiana (actual Etiòpia i Somàlia).

Bèlgica va aplicar un estil de govern paternalista sobre el Congo. És a dir, considerava que els congolesos eren incapaços d'autogovernar-se eficaçment i que, per tant, Bèlgica tenia dret a governar-los i educar-los. D'aquesta forma sorgeix el trident Rei, Església, Capital. Aquest trident representa com es governava la colònia:

-Rei: El Congo quedava sotmès a l'autoritat de l'Estat belga i jurava fidelitat, a la vegada que l'Estat obtenia beneficis de la colònia.

-Església: L'Església catòlica s'encarregava d'educar i convertir els congolesos.

-Capital: Les empreses privades explotaven els recursos del Congo i contribuïen a cert progrés de la colònia amb projectes com el ferrocarril. La seva contribució al progrés era limitada, ja que només invertien a les zones de les quals podien treure profit.

Entre aquests tres conceptes existeix una relació a l'hora de governar el Congo belga. D'una banda, Bèlgica educa i "civilitza" els nadius a través de l'educació religiosa. D'altra banda, l'Estat belga es beneficia del domini de la colònia a través de l'explotació que en fan les empreses privades i públiques que serveixen l'Estat, representat pel monarca. En definitiva, el domini colonial és fruit d'una interrelació entre aquests tres elements.

En aquest context, Bèlgica volia convertir el Congo en una colònia “model”, després del dur període durant el qual Leopold II va gestionar el territori. Durant els anys vint, el govern belga va invertir notablement en desenvolupar la infraestructura (especialment el ferrocarril) i la indústria pesant, a més d'introduir electricitat i aigua corrent a moltes ciutats. Malgrat tot, el govern metropolità va decidir especialitzar cada una de les regions en diferents tipus de producció (en el cas de Katanga, la minera, per exemple), a la vegada que s'implementaria l'agricultura de monocultiu que acabaria tenint greus conseqüències sobre el sòl i l'alimentació de la població. Un altre fet a destacar és que comencen a aparèixer els “evolucionats”, congolesos de classe mitjana que han estat educats i occidentalitzats i que són els que posteriorment dirigiran els principals moviments nacionalistes.

Després de la Segona Guerra Mundial, l'estat belga va invertir una gran quantitat de diners en un nou projecte de desenvolupament de la colònia. Aquest cop es va invertir en la construcció d'habitatges, en el subministrament elèctric, en el desenvolupament de les zones rurals i en la infraestructura sanitària. Aquest projecte va suposar una vertadera millora en la qualitat de vida dels congolesos, en el mateix moment que es van començar a ampliar els drets socials i polítics dels nadius.

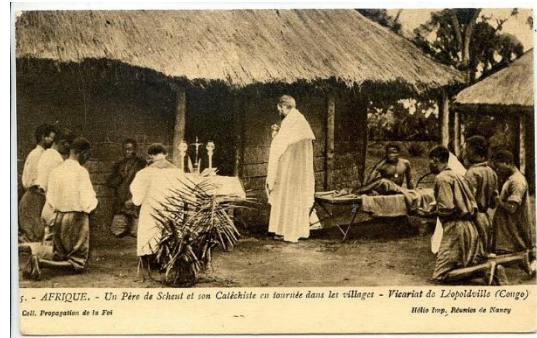
En aquest ambient de desenvolupament i major llibertat política, els moviments nacionalistes van anar guanyant força durant la dècada dels 50.

Imatge 10. Soldats de la Força Pública (FP) durant la campanya contra l'Àfrica Oriental Alemanya, Primera Guerra Mundial.

Imatge 11. Miners ruandesos en una mina a l'est del país (circa 1920)

Imatge 12. Missioner catòlic en un barri de Léopoldville (circa 1920)

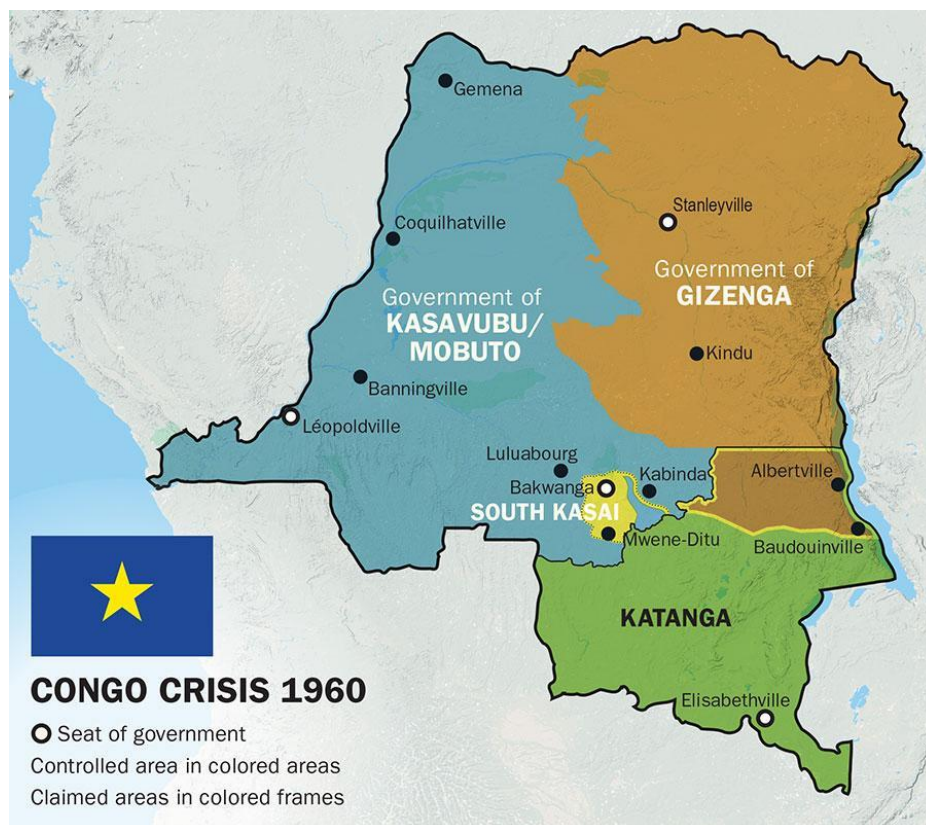
Font: https://en.wikipedia.org/wiki/belgian_Congo

4.2.4 Descolonització i crisi política

En el context del procés de descolonització defensat per l'ONU i que a l'Àfrica es va dur a terme majoritàriament durant les dècades dels anys 50 i 60, Bèlgica va concedir la independència a la colònia el 1960. Es van convocar les primeres eleccions, que va guanyar Patrice Lumumba, líder del procés d'independència i del Moviment Nacional Congolès. Va ser proclamat primer ministre i Joseph Kasavubu va esdevenir President de la República.

Poc temps després, el govern belga va donar suport a la independència de dues províncies mineres del sud del país liderades per líders tribals opositors (Katanga i Kasai del sud), ja que volia mantenir el control sobre els importants recursos miners de la zona. Gran part dels soldats negres de les forces armades d'aquests territoris es van revoltar i amotinar contra els oficials belgues. Amb això, s'inicia un fort procés de desestabilització del país, amb una escalada de la violència, del caos i dels moviments rebels. Lumumba va demanar ajuda als EEUU per restablir l'ordre a les regions rebels, però els EEUU no van accedir-hi, mentre que la Unió Soviètica finalment va atorgar ajuda al govern de Lumumba. Davant això, les forces armades belgues entren de nou al país per donar suport als governs secessionistes del sud. Davant d'aquesta clara violació de la sobirania de la RDC, l'ONU va intervenir per pacificar la situació, però no hi va poder fer gran cosa.

D'altra banda, països occidentals com Bèlgica i els EEUU que donaven suport als governs de Katanga i Kasai del sud, van considerar necessària l'eliminació de Lumumba, que buscava reincorporar de nou els estats rebels a la RDC i s'havia aproximat a la URSS. Finalment, va ser assassinat el 1961. A partir d'aquí, la situació va empitjorar i el caos es va estendre per tot el país. La situació acaba quan el cap de l'exèrcit, el coronel Mobutu Sese Seko, recolzat pels països occidentals per frenar l'expansió del comunisme (tot i que Lumumba va rebre suport de l'URSS, mai es va declarar comunista), va donar un cop d'estat i va establir una dictadura.

Imatge 13. Situació política de la RDC durant la crisi dels anys 60

Font: https://arsof-history.org/articles/v14n1_congo_page_1.html

4.2.5 La dictadura de Mobutu, el Zaire i el mobutisme

La dictadura de Mobutu va durar més de 30 anys. Va canviar el nom del país: la RDC seria ara Zaire. El seu govern va destacar per una cruenta repressió, culte al líder i una imperant corrupció. Mobutu va permetre als alts càrrecs del país apropiar-se de fons públics per tal d'evitar la seva oposició, i, fins i tot, el propi Mobutu va ser partícip d'aquest sistema corrupte en acumular una gran fortuna. A més, Mobutu va servir durant tota la Guerra Freda als interessos americans, però un cop va caure el bloc comunista a la dècada dels 90 va deixar de rebre suport dels EEUU, iniciant-se ràpidament un procés de desestabilització del país al qual calia sumar la formació de grups rebels que s'oposaven al govern dictatorial i corrupte de Mobutu. Entre ells destaca el moviment guerriller liderat per Laurent Kabila.

Cal destacar, a més, que durant el govern de Mobutu es va implementar de forma oficial el mobutisme. Es tracta d'una ideologia que recull els idearis de Mobutu i que és objecte de debat perquè se sol comparar amb els corrents comunistes com el marxisme-leninisme i l'estalinisme practicats a l'URSS o el maoisme de la Xina. El mobutisme es basa en tres grans fonaments defensats pel dictador:

1. Nacionalisme: Exaltar la figura del Congo i dels congolesos per fer front als colonitzadors.
2. Revolució: Alçar-se contra l'ocupació colonial i oposar-se tant al capitalisme com el comunisme.
3. Autenticitat: Eliminació de la influència occidental i colonial sobre el país amb la recuperació de les tradicions africanes. Dins d'aquest punt es van aplicar mesures com la recuperació dels noms africans de les ciutats (la fins aleshores capital colonial Leopoldville va recuperar el nom de Kinshasa) o la prohibició dels noms propis occidentals.

D'altra banda, el mobutisme també destaca per ser un moviment profundament personalista i unipartidista, on tot girava al voltant de la figura del dictador Mobutu i del Moviment Popular de la Revolució, el partit liderat per Mobutu. Es va arribar a tal punt que el MPR es venerava com una religió i el cap d'aquesta religió era el propi Mobutu. El dictador va justificar l'unipartidisme i personalisme amb les paraules següents:

“En la nostra tradició africana mai han existit dos caps de tribu... Aquest és el motiu pel qual els congolesos hem resolt que, en el desig de complir les tradicions del nostre continent, hem de concentrar les nostres energies i les del nostre país sota la bandera d'un partit nacional únic.”¹

¹ Simpson, Andrew (2008). *Language and Nationality in Africa*. Oxford University Press. ISBN 978-0199286751.

Amb l'aplicació d'aquesta ideologia, es va produir una forta censura i repressió i es va difondre la imatge de Mobutu per allà on fos possible (per exemple, la seva figura es podia trobar en els bitllets del Zaire). Addicionalment, cal destacar altres aspectes del mobutisme com un fort autoritarisme, la voluntat de millorar les condicions laborals i d'aconseguir la independència econòmica del país i la voluntat de crear "un nacionalisme autèntic" al Zaire.

Si bé aquesta ideologia comparteix molts trets amb els corrents comunistes com l'estalinisme, amb la veneració de la figura del líder únic i la seva dictadura personal; del marxisme-leninisme, l'estalinisme o maoisme, amb la dictadura del partit únic o les posicions anticapitalistes, no es tracta d'una ideologia del corrent comunista, sinó que l'englobaria dins del grup de les ideologies totalitàries on trobem tant el comunisme com el feixisme. Fins i tot, considero que s'aproxima més a les idees feixistes. Tot això ho justifico basant-me en dos arguments:

a. El mobutisme, tot i que manté posicions anticapitalistes i de millora de les condicions laborals, no defensa ni l'abolició de la propietat privada ni de la col·lectivització de terres, dos elements fonamentals en les ideologies de caire comunista.

b. El mobutisme manté moltes característiques en comú amb el feixisme: un fort nacionalisme i tradicionalisme basats en el retorn a les arrels, l'establiment d'una dictadura unipartidista i personalista i el culte al líder (com la majoria de règims totalitaris), la voluntat d'aconseguir la independència econòmica (autarquia), la implementació de mesures socialistes i de millores laborals i les posicions contràries tant al capitalisme com el comunisme.

En conclusió, i d'acord amb el que he exposat, el mobutisme no podria considerar-se una ideologia comunista, sinó que es tracta d'una mena de feixisme, però adaptat a les idees africanistes i les condicions particulars del Congo de l'època.

Imatge 14. Mobutu Sese Seko, dictador del Zaire i cap del MPR

Imatge 15. Bandera del Moviment Popular Revolucionari (MPR)

Font: https://es.wikipedia.org/wiki/Mobutu_Sese_Seko

https://es.wikipedia.org/wiki/Movimiento_Popular_de_la_Revoluci%C3%B3n

4.2.6 Ruanda i el genocidi ruandès

En el conflicte del Congo hi té molt a veure l'estat veí de Ruanda, que ha intervingut militarment durant les guerres del Congo i ha finançat milícies rebels, motiu pel qual cal entendre la història i política d'aquest país per comprendre els conflictes que castiguen l'est de la RDC.

Els conflictes ètnics que han sacsejat el país s'originen durant l'Edat Mitjana. Originalment, la zona de Ruanda estava habitada per l'ètnia twa, però al segle XI van migrar-hi de forma massiva els hutus, que van reduir enormement la població dels primers. Més tard, durant el segle XIV, els tutsis, que provenien de l'actual Etiòpia, van arribar a la zona i a través de campanyes militars es van imposar al grup dels hutus i als ja minoritaris twa. Amb això, van sotmetre els hutus i van crear un règim feudal on els tutsis van convertir-se en la noblesa i la monarquia mentre que els hutus treballaven les

seves terres. D'aquesta manera, es van marcar les relacions entre els dos grups, les quals perdurarien al llarg dels segles.

Amb la colonització europea de l'Àfrica durant el segle XIX, els actuals territoris de Ruanda van acabar sota domini alemany. Els alemanys van decidir donar suport a les classes governants, és a dir, els tutsis, cosa que va incrementar encara més les desigualtats i els abusos comesos. Amb la fi de la Primera Guerra Mundial, Ruanda va quedar sota domini belga i va ser adherida a la colònia belga del Congo. Els belgues van incrementar la influència de la metròpoli sobre el govern tutsi i van imposar mesures com els "carnets ètnics", els quals classificaven les persones en hutus, tutsis o twa segons les característiques físiques. Aquest carnet serien utilitzats dècades més tard per facilitar el genocidi de 1994.

Amb la mort del rei tutsi el 1959, els tutsis van continuar en el poder, i això va portar a una sèrie de rebel·lions en les quals els hutus demanaven igualtat entre els dos grups. Finalment, el 1961, recolzats pels colons belgues, els hutus prenen el poder, aboleixen la monarquia tutsi i proclamen la República de Ruanda, que obté la independència l'any següent, però el general hutu Juvenal Habyarimana va realitzar un cop d'estat el 1973 i va establir una dictadura.

El 1990, ruandesos exiliats (sobretot tutsis) organitzats en el Front Patriòtic Ruandès (FPR) van envair el país amb el suport d'Uganda per tal d'enderrocar el règim, iniciant una guerra civil. A partir d'aquest moment, el govern va endurir la política de repressió i de persecució dels tutsis. Es van difondre a través de la ràdio missatges racistes contra aquest grup i es van recuperar els carnets ètnics desenvolupats pels belgues. A més, es van començar a produir assassinats de tutsis i el govern de Habyarimana va redactar una llista que recollia les persones que havien de ser eliminades, entre elles, opositors polítics i tota la població tutsi del país, nens inclosos. Tot empitjora quan el 1994, l'avió en el qual viatjava Habyarimana és destruït per míssils. La mort del dictador hutu provoca una situació de caos, descontrol i odi que s'estén per tot el país. Els grups

paramilitars hutus inicien la persecució i l'execució de tota la població tutsi en una onada de terror de tan sols 100 dies que porta a la mort de 800.000 tutsis i hutus moderats. En vista de la situació, el FPR reinicia l'ofensiva i finalment pren el poder de tot el país el mes de juliol. Tement represàlies, al voltant de dos milions d'hutus, entre ells partícips del genocidi, fugen a països veïns com el Zaire. En assentar-se a la zona est del país, estableixen un control sobre la població tutsi i congoleesa que es trobava a la zona, iniciant una escalada de violència davant la qual Mobutu no va reaccionar perquè donava suport als hutus. Aquesta situació va ser una de les causes de la Primera Guerra del Congo.

Imatge 16. Cranis de víctimes, de l'ètnia tutsi, del genocidi a la província de Nyamata, Ruanda

Font:

<https://www.elmundo.es/internacional/2017/12/13/5a31706aca47413b1c8b4646.html>

Cal destacar que tot i que una de les principals activitats econòmiques de Ruanda és el turisme, el sector miner cobra cada cop més importància a causa, principalment, de l'espoli de recursos minerals de la veïna RDC. El coltan i altres són processats i refinats al país per posteriorment ser exportats, aportant importants ingressos a l'estat ruandès. Així doncs, el paper de Ruanda no es limita només al genocidi i a les Guerres del Congo, sinó que encara manté una forta presència a la regió i sobretot a la RDC, on dona suport a milícies rebels que controlen les mines de coltan de l'est del país i venen el coltan extret al govern de Ruanda com a font de finançament.

No és pas casualitat, doncs, que més d'una dècada més tard des de la fi de la Segona Guerra del Congo, Ruanda s'hagi convertit en el principal exportador mundial de tàntal sense tenir reserves de coltan en el seu territori. Si bé és cert que Ruanda i el FPR van intervenir a les guerres del Congo sota el pretext de la crisi dels refugiats, és més que probable que el vertader motiu pel qual aquest país es va involucrar en el conflicte fos el desig d'assegurar el seu domini sobre les importants mines de coltan i altres recursos de la zona. D'aquesta forma, la Ruanda de Paul Kagame (cap del FPR) ha esdevingut un dels causants i perpetuadors de l'infern que s'ha viscut a gran part de la RDC.

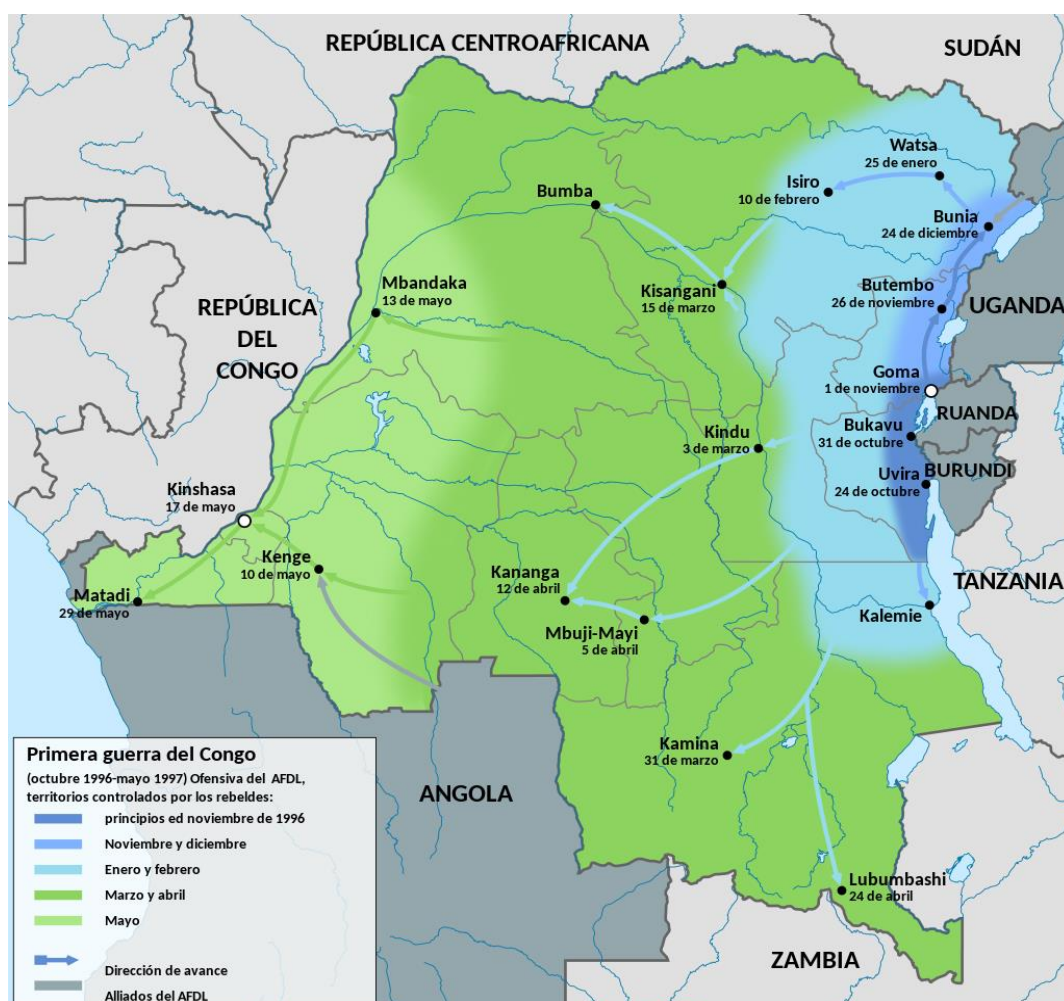

Imatge 17. Soldats d'un dels grups armats de l'est de la RDC supervisant l'activitat d'una mina de coltan

Font: <https://criticamarxista1.blogspot.com/2019/05/crimenes-del-capitalismo-ii-querras-del.html>

4.2.7 Primera guerra del Congo

Davant l'escalada de violència a l'est del país a causa del genocidi ruandès, la inacció de Mobutu, l'autoritarisme del règim i la corrupció sistemàtica, moviments rebels com el del guerriller Kabila el 1996 inicien una ofensiva militar recolzada per la Ruanda del FPR i Uganda per enderrocar el règim. És la Primera Guerra del Congo (1996-1997), en la qual es van veure involucrats nombrosos estats africans. Finalment, el 17 de maig de 1997 es va enderrocar el govern de Mobutu i Kabila va assumir el poder, restaurant la República Democràtica del Congo i acabant amb el règim del Zaire.

Imatge 18. Moviments militars rebels i dels països aliats durant la Primera Guerra del Congo

Font: https://es.wikipedia.org/wiki/Primera_guerra_del_Congo

4.2.8 Segona guerra del Congo

Un cop establert el govern, Kabila va anar consolidant un sistema autoritari i va perdre el suport d'Uganda, Ruanda i de diversos moviments rebels. Arran de voler expulsar les forces ugandeses i ruandeses del territori i de l'alçament de moviments opositors al règim de Kabila, es va iniciar una nova guerra civil, la Segona Guerra del Congo (1998-2003), en la qual es van tornar a veure implicats diversos estats africans.

El conflicte va esdevenir una autèntica massacre, ja que la majoria de combats es van produir a les zones rurals del país, on es van produir violacions massives, execucions o neteges ètniques, entre altres crims contra la humanitat. Es calcula que al voltant de 3'8 milions de persones van morir o han mort com a conseqüència dels conflictes del Congo, xifra que el converteix en el conflicte més sagnant des de la Segona Guerra Mundial.

Tot i que els tractats de pau de 1999 van voler acabar amb la guerra i s'hi va establir que les potències estrangeres es retirarien de la zona, es desarmarien les milícies i la ONU i els cascos blaus intervindrien a la zona, la situació bèl·lica es va mantenir fins el 2003 a causa dels desacords existents entre els països.

4.2.9 Situació actual

L'assassinat de Kabila el 2001 va desestabilitzar el país i va amenaçar amb un nou conflicte armat, però el va succeir Joseph Kabila, el seu fill. Aquest va buscar complir els tractats de pau acordats amb l'ONU, encara que va denunciar l'espoli de recursos naturals com el coltan que sofria la RDC per part d'Uganda, Ruanda i Zimbawe. Tot i que s'han produït escalades de violència per part de grups rebels al llarg del temps a la zona est, els governs de Kabila fill i el president posterior han aconseguit certa estabilitat i la pacificació de la zona i del país.

EL COLTAN I EL CONGO: UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

Imatge 19. Divisió administrativa de la RDC

Font: <https://www.mapsofworld.com/democratic-republic-of-congo/democratic-republic-of-congo-political-map.html>

5. ELS RECURSOS DEL CONGO: EXPLOTACIÓ I MULTINACIONALS

5.1 PRECEDENTS: LA UNIÓ MINERA DE L'ALT KATANGA

La Unió Minera de l'Alt Katanga va ser una empresa minera belga fundada el 1906 pel propi Leopold II l'objectiu de la qual era l'explotació dels recursos minerals del Congo belga. Funcionava principalment a la província de Katanga, on es troben molts recursos minerals com el coure, l'urani o el coltan. La UMAK es va dedicar en els seus inicis a l'explotació del coure i va esdevenir una empresa de rellevància econòmica per a Bèlgica però també per al Congo. Aquesta empresa va impulsar projectes com la construcció de línies de ferrocarril que connectessin Katanga amb Rhodèsia o Angola, per exemple. Certament, la UMAK va ajudar en el desenvolupament de la colònia, però aquest efecte només es podia presenciar a la província minera.

L'empresa no es va dedicar només a l'explotació de coure, sinó també a la de cobalt o l'urani. D'aquest últim en produïa tanta quantitat que els EEUU van comprar l'urani necessari per desenvolupar la bomba atòmica a la UMAK. En el moment de màxim apogeu de la Unió Minera, l'empresa tenia 24 filials al Congo belga incloent plantes hidroelèctriques, fàbriques químiques i ferrocarrils. Controlava, a més, escoles, hospitals i establiments esportius. Es calcula que al 1959 l'empresa tenia uns beneficis de 3.500 milions de francs belgues i un 50% dels ingressos del govern congolès provenien dels impostos pagats per la UMAK. L'empresa gairebé va arribar a esdevenir monopoli mundial en recursos com l'urani (representava un 60% de la producció d'Occident) o el cobalt (representava un 73% de la producció global). Addicionalment, la Unió també suposava un 10% de la producció de coure a nivell mundial.

Amb la independència de la República Democràtica del Congo, l'activitat de la UMAK es trobava en perill. Aquest va ser un dels motius que va portar a l'empresa a finançar la independència de Katanga i Kasai del sud la dècada dels 60 amb 1.250 milions de francs belgues. A més, se sospita que la Unió Minera també estava involucrada en

EL COLTAN I EL CONGO: UNA RELACIÓ CONFLICTIVA

l'assassinat de Patrice Lumumba i el de l'exsecretari general de l'ONU, Dag Hammarskjöld, qui havia defensat la intervenció de l'ONU al Congo per resoldre el conflicte amb Katanga. Malgrat això, no es va poder frenar la pèrdua de poder de la UMAK, ja que amb la presa de poder de Mobutu Sese Seko, es van expropiar les propietats de la Unió. Sumat a això, una mala gestió per part de la pionera en l'extracció va portar a la pèrdua d'influència, riquesa i poder de l'empresa que havia controlat el Congo belga.

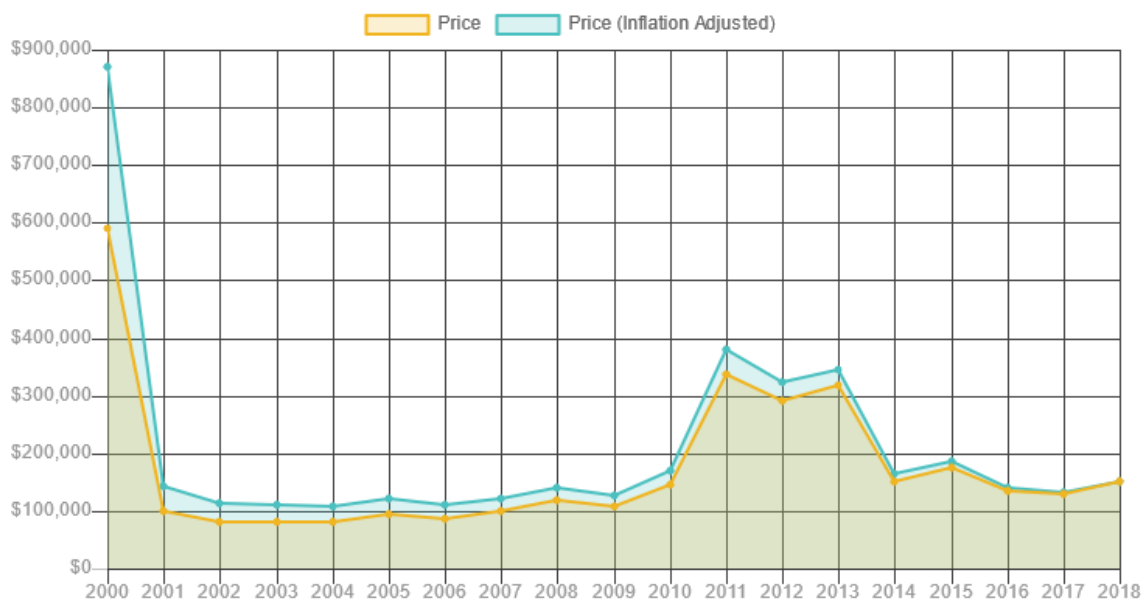
Imatge 20. Processament de mineria de l'UHMK a Élisabethville (en l'actualitat Lubumbashi) el 1917

Imatge 21. Mina de Shinkolobwe, de la qual els EEUU va comprar l'urani per desenvolupar el Projecte Manhattan

Font: https://es.wikipedia.org/wiki/Uni%C3%B3n_Minera_del_Alto_Katanga

5. 2 EL MERCAT DEL TÀNTAL

Imatge 22. Evolució del preu (ajustat a la inflació de 2018) d'una tona mètrica de tàntal (2000-2018)

Per entendre millor la transcendència del tàntal, la part del coltan més valuosa per les empreses, i totes les conseqüències socials, econòmiques i polítiques que se'n deriven, realitzarem un estudi de mercat. Aquest estudi abastarà des del 2000 al 2018, última data de la qual disposem dades i se centrarà en els següents gràfics:

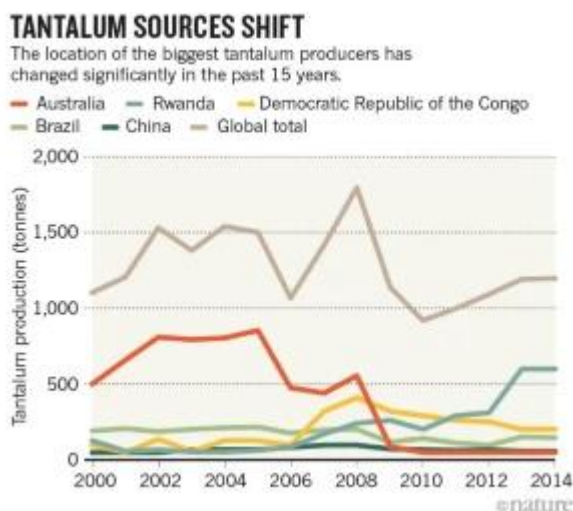
Year	Price	Price (Inflation Adjusted)	Change
2018	\$151,800.00	\$151,800.00	16%
2017	\$128,000.00	\$131,072.00	-5%
2016	\$134,000.00	\$140,371.97	-30%
2015	\$174,000.00	\$186,466.35	13%
2014	\$152,000.00	\$163,053.04	-109%
2013	\$317,000.00	\$345,492.22	8%
2012	\$292,000.00	\$323,018.88	-15%
2011	\$336,000.00	\$379,498.51	57%
2010	\$146,000.00	\$170,177.97	26%
2009	\$108,000.00	\$127,899.24	-9%
2008	\$118,000.00	\$139,182.79	15%
2007	\$100,000.00	\$122,433.68	13%
2006	\$87,500.00	\$110,129.09	-7%
2005	\$94,000.00	\$122,096.03	15%
2004	\$80,000.00	\$107,444.51	0%
2003	\$80,200.00	\$110,621.38	0%
2002	\$80,500.00	\$113,588.98	-24%
2001	\$99,500.00	\$142,645.18	-494%
2000	\$591,000.00	\$870,992.92	0%

Imatge 23. Taula sobre l'evolució del preu (ajustat a la inflació de 2018) d'una tona mètrica de tàntal (2000-2018)

Font: <https://www.metalarly.com/tantalum-price/#>

Com es pot observar en la primera gràfica i la taula (extreta de la pàgina web Metalary), l'any 2000 el preu d'una tona mètrica de tàntal era de 591.000\$ (870.992\$ ajustats a la inflació de 2018). No obstant, al llarg del temps, tot i que amb alts i baixos, el preu ha tendit a baixar fins als 151.800\$/tona mètrica (ajustats a la inflació de 2018). Si analitzem les dades detalladament, podem veure que el 2001 hi ha una baixada espectacular del preu. Aquest continua baixant fins arribar al mínim el 2006. A partir d'aquest moment, inicia una certa recuperació, tot i que mai arriba a nivells anteriors de la caiguda. És possible que aquesta davallada dels preus el 2001 estigui relacionada amb la Segona Guerra del Congo. Tenint en compte els cinc últims anys, durant el període de major estabilitat, la mitjana dels preus és de 154.552'4\$/t.

Pel que fa a la producció mundial del 2000-2014 (últimes dades de les que disposem) ens fixarem en aquest gràfic:

Imatge 24. Evolució de la producció mundial de tàntal en tones mètriques (2000-2014)

Font: <https://www.usgs.gov/> United States Geological Survey (organització governamental)

En quant a la producció global de tàntal, des de l'any 2000 es va anar incrementant fins assolir el punt màxim el 2008 (amb aproximadament 2.000 tones mètriques). A l'any 2014 la producció era de 1.000 tones mètriques i escaig de tàntal. Destaquem el creixement de Ruanda, que va passar de produir prop de 0 tones mètriques l'any 2000, a produir-ne al voltant de 500 tones mètriques el 2014. Cal recordar, com hem exposat anteriorment, que aquest país no compta amb reserves naturals de coltan ni de tàntal, per la qual cosa podem aventurar que el 2014 Ruanda disposava de coltan extret del Congo. Podem observar que l'increment de la producció ruandesa s'inicia amb l'inici del declivi d' Austràlia com a principal productora. D'altra banda, la producció de la RDC s'ha mantingut estable excepte pel període 2006-2008.

Valorant el preu de mercat de la tona mètrica el 2018 (151.000\$), el tàntal és un metall relativament car comparat amb d'altres, com el coure, que també s'extreuen a la República Democràtica del Congo. El preu per tona mètrica d'aquest metall el 2018 era de 80.490\$, uns 70.000\$ per sota de la tona mètrica de tàntal. Certament, els grups rebels que extreuen el coltan i el venen a tercers per a refinar-lo (com és el cas de Ruanda), obtenen grans beneficis d'aquesta activitat minera.

5.3 IMPLICACIÓ DE LES MULTINACIONALS

És ben sabut que hi ha nombroses multinacionals implicades en el conflicte de la RDC i el Congo. A pesar d'això, molts cops és difícil demostrar una implicació directa de les empreses en el conflicte ja que aquestes sovint asseguren que desconeixen d'on prové el tàntal que utilitzen. Aquest fet s'explicaria perquè la cadena de subministrament d'aquest mineral està formada per una gran xarxa d'empreses filials i mitjancers, que a la vegada obtenen el producte de fonts il·legals com els grups rebels armats. Tot plegat dificulta el rastreig de la procedència del tàntal que utilitzen les multinacionals implicades, encara que s'ha pogut investigar i concloure que empreses com Nokia, Sony, Samsung, Ericsson, Mitsui, Siemens o Bayer tenen activitats de diferent naturalesa a la RDC. *El libro negro de las marcas*, de K.Werner i H.Weiss parla precisament del cas de Bayer. En aquest llibre, que investiga i exposa diferents activitats il·lícites o èticament qüestionables que realitzen les grans empreses, es relaciona directament Bayer i altres corporacions amb el conflicte del Congo

Segons les investigacions de Wener i Weiss, Bayer compra tàntal a través d'una complexa xarxa de mitjancers². Entre aquests, destaca la filial H.S Starck, empresa que financia diferents grups mafiosos i rebels a l'est de la RDC a canvi d'obtenir coltan. A la vegada, aquesta empresa també compra els materials a *Gesellschaft fur elektrometallurgie* (Nuremberg), una altra empresa alemanya que té negocis a la zona.

² Pàgina 74 del llibre.

Sense cap mena de dubte, les quantitats de coltan o tàntal que compren aquestes empreses tenen un origen èticament qüestionable i il·legal. Per exemple, solen comprar els recursos a organitzacions com Sogmil (Societat Minera dels Grans Llacs), organització fundada per l'Agrupació Congolesa per la Democràcia (RDC en francès), el grup rebel més important de les regions orientals i que compta amb el suport de Ruanda i Uganda. L'objectiu d'aquesta organització minera és controlar el monopoli del comerç de coltan a la zona per assegurar una important font d'ingressos per als rebels. A més, Sogmil ha estat dirigida per Madame Aziza Gulamali-Kulsum, famosa dirigent d'una important xarxa de tràfic d'armes i que ha construït una enorme organització per al contraban.

Un dels autors del llibre, que es va fer passar per mitjancer i va entrar en contacte amb les grans empreses interessades en el coltan, es va reunir amb un dels principals proveïdors de H.C Starck, Karl-Heinz Albers. Aquest geòleg es va entrevistar a Goma, la capital rebel, amb el periodista infiltrat.³ Albers va assegurar que altres empreses, com Mitsui, Sony, Nokia, Siemens, Ericsson, Motorola o Samsung, intentaven adquirir el tàntal del Congo. Totes aquestes grans multinacionals, entre d'altres, estaven involucrades en aquest conflicte. Un prova d'això és el cas de Siemens, que compta amb una empresa filial, Epcos, que compra coltan a H.S Starck. També es va poder verificar la culpabilitat de Samsung quan el fals mitjancer va entrar en contacte amb l'empresa per subministrar coltan i un gerent comercial va confirmar que ja tenien experiència amb el coltan del Congo.

El paper de les empreses no es limita només a comprar coltan de dubtós origen, sinó que algunes d'aquestes multinacionals han finançat expressament els conflictes ètnics i polítics que assolen la regió per assegurar que continuï la fragmentació de la RDC. D'aquesta forma, l'estat congolès no es podrà fer càrrec de les mines de coltan ni

³ A partir de la pàgina 88.

regularitzar-les i els compradors estrangers podran seguir beneficiant-se d'unes grans quantitats de coltan relativament accessibles.

Imatge 25. Logos d'algunes empreses implicades: Bayer, Siemens i Samsung

5.4 EL SILENCI D'OCCIDENT

Com hem explicat, la duríssima situació que es viu a la zona dels Grans Llacs té poc o gairebé nul ressò mediàtic encara que hagi causat la mort de milions de persones i convertit la zona del Congo en una de les més pobres del món. A què es deu el silenci dels països occidentals, abanderats de la defensa dels drets humans, respecte aquesta situació?

Juan Carrero⁴ ens exposa a la seva obra *África, la madre ultrajada* com han participat diversos països del Primer Món en la barbàrie del Congo. Carrero sosté que països com França, EEUU o Bèlgica tenen enormes interessos a la zona i que, per tant, han volgut silenciar aquells que volien exposar la veritat. Sumats als interessos estatals, poderosos *lobbies* i multinacionals compradores de coltan utilitzen la seva influència sobre els mitjans de comunicació per evitar que s'estengui informació. De la mateixa forma, els exèrcits locals que cometen els crims fan desaparèixer, entre d'altres, periodistes i reporters gràfics que accedeixen a les zones controlades per aquests grups per evitar que surti informació. Això va causar la mort de nou espanyols i de milers de testimonis.

⁴ Juan Carrero Saralegui (Jaén, 1951) és un pacifista mallorquí, candidat al Premi Nobel de la Pau l'any 2000 per la seva tasca a favor de la pau al conflicte dels Grans Llacs d'Àfrica.

Carrero, a més, senyala fortament a Paul Kagame i el FPR com a grans botxins i executors del terror a la zona. Recorda la implicació del FPR en el genocidi ruandès i el posterior “càstig” al poble hutu, que va ser exterminat i perseguit de la mateixa forma que Hitler va fer amb els jueus. Crítica que, Kagame, actual president de Ruanda impune del genocidi ruandès i la invasió del Congo a l'igual que el FPR, no sigui criticat per la societat occidental sinó fins i tot admirat. Ruanda, sota el seu control, està esdevenint un país amb un gran desenvolupament econòmic i suposadament social seguint el model occidental. Un exemple seria l'existència d'un Parlament amb diversos partits i amb una gran equitat entre homes i dones, que representen un 60% de la cambra. Igualment, a Kigali, la capital, es porten a terme nombroses millores mentre que es pretén abolir la de la pena de mort. Contràriament, desenes de milers d'hutus sofreixen una autèntica misèria a les zones rurals.

L'autor troba impensable com les tan avançades, democràtiques, lliures i informades societats occidentals permeten aquesta situació. Ho justifica, com no pot ser de cap altra manera, amb l'encobriment d'Occident de les accions del FPR sobre Ruanda i la RDC. A través de la informació revelada per la congressista nord-americana Cynthia McKinney, enviada especial a la regió dels Grans Llacs, l'autor ens descobreix que molt possiblement el genocidi succeït a Ruanda el 1994 no va estar planificat solament pels hutus, sinó que també va ser un canvi de règim perpetrat per Paul Kagame i recolzat per forces estrangeres. Així doncs, l'assassinat dels presidents de Ruanda i Burundi en un avió presidencial (cosa que va iniciar el genocidi) va ser un cop d'Estat. La congressista mateixa considerava que el llavors president nord-americà Bill Clinton havia decidit canviar de règim a Ruanda i per aquest motiu Kagame va obtenir el poder.⁵ En un discurs durant una conferència als mateixos Estats Units, Juan Carrero denunciava:

⁵Recollit a les pàgines 72-73 del llibre.

*“De la mateixa manera que l’anomenat genocidi del 94 no pot ser la coartada per a l’eliminació selectiva i massiva de la ètnia hutu, tampoc les greus responsabilitats d’alguns governs europeus en el passat de la regió no excusen les del Govern dels EEUU en el moment present. Per això jo denuncio aquí avui que el Govern dels EEUU hagi format militarment a aquestes forces armades genocides (referint-se al FPR i altres grups implicats); denuncio la participació de l’Administració nord-americana en la elaboració dels projectes d’invasió de Ruanda el 1990 i del Zaire el 1996, i denuncio que hagin recolzat l’execució d’aquestes invasions.”*⁶

Així doncs, l'autor declara fermament que Occident està permetent l'existència d'un Hitler a l'Àfrica, un Hitler al qual no sols no es condemna sinó que s'elogia. A més, ens compara les dos situacions. Es pregunta que, si Hitler no hagués estat derrotat, alguna vegada s'hagués descobert el que va passar a Auschwitz i els altres camps d'extermini. Fins a l'alliberament dels camps, el règim nazi va aconseguir ocultar gran part de la seva existència, tot i que aquest genocidi es produïa al cor d'Europa. Irònicament, senyala que els exèrcits i països aliats, que van alliberar els camps d'extermini nazis, aquest cop liderin l'encobriment de la violència sense fi que s'ha succeït a la regió dels Grans Llacs, especialment la duta a terme pel FPR.

El mes de maig de 2021, el president francès, Emmanuel Macron, va admetre que França tenia una certa responsabilitat sobre el genocidi de Ruanda del 94, però no complicitat. Macron va admetre que tot i que França no va participar activament en el genocidi, el seu silenci la fa responsable de la massacre.⁷ No obstant, alguns documents

⁶ Fragment del discurs de Carrero que es troba a la pàgina 76.

⁷ Obtingut de: <https://www.aa.com.tr/es/mundo/macron-reconoce-la-responsabilidad-de-francia-en-el-genocidio-de-ruanda-de-1994/2256302>

van revelar que França havia col·laborat amb el règim hutu durant el genocidi, impedit que el FPR avencés i permetent escapar els hutus genocides.⁸

Imatge 26. Paul Kagame, líder del Front Patriòtic Ruandès i president de Ruanda

5.5 LA MALEDICCIÓ DELS RECURSOS

Sovint existeix la creença que la riquesa geològica d'un territori determinarà el desenvolupament econòmic d'un país. És a dir, si el territori compta amb nombrosos recursos naturals, aquest tindrà un major desenvolupament. No sempre és així. Molts cops, l'existència de recursos naturals en una zona ve acompanyada de decreixement econòmic, corrupció i conflictes armats. Aquest fet és conegut com la "maledicció dels recursos", una relació negativa entre la possessió de recursos naturals i el creixement econòmic d'un país.

Aquesta teoria va ser ratificada pels economistes Jeffrey Sachs i Andrew Warner, que van estudiar les taxes de creixement del PIB dels països amb abundants recursos naturals durant el període 1990-1997. D'aquest estudi van extreure la conclusió que els

⁸ Extret de: <https://www.aa.com.tr/es/mundo/archivos-revelan-que-francia-permiti%C3%B3-que-escaparan-los-autores-del-genocidio-de-ruanda/2147354>

països més dependents de l'exportació d'aquests recursos presenten un creixement econòmic més lent que aquells que no són tan dependents.

Tot i això, no tots els recursos naturals es poden incloure dins d'aquesta "maledicció". Per exemple, l'aigua o productes agrícoles en queden exclosos, mentre que el petroli, el gas natural, el coure, la fusta, els diamants o el coltan sí que hi estarien inclosos. Això és perquè en el cas dels primers, són recursos bàsics per a la població, per la qual cosa l'escassetat generaria problemes. En el segon dels casos, però, no són recursos indispensables, sinó que tenen un alt valor que incrementa la seva demanda i l'especulació.

Així, es podria concloure que la "maledicció dels recursos" és la relació entre l'abundància de recursos d'alt valor i les seves conseqüències polítiques i econòmiques.

Aquests recursos d'alt valor serien els que generarien la dependència d'un país dels mateixos. Aquesta dependència es pot mesurar de dues formes:

-Es pot comparar l'exportació d'aquests recursos amb el PIB del país en qüestió. Serà major la dependència d'aquests com més gran sigui el pes de les seves exportacions.

-També es pot comparar les rendes derivades d'aquests recursos. Es calcula els costos generats en l'extracció i se'ls compara amb els ingressos derivats de la seva exportació. Si comparem dos recursos que generen el mateix número d'ingressos en exportacions, conclouem que el país dependrà més d'aquells recursos el cost de producció dels quals sigui menor.

En conclusió, hi ha dos grans motius que causen que davant l'abundància de recursos naturals d'alt valor hi hagi un decreixement o estancament econòmic. En primer lloc, la dependència de l'exportació d'aquests recursos causa un menor rendiment de la resta de sectors econòmics. En segon lloc, aquesta abundància genera polítiques estatals irresponsables i, sobretot, corrupció. En el cas de la RDC, podem afirmar que la

existència de grans quantitats de recursos primaris a exportar ha causat una imperant corrupció arreu del país, com en els temps de Mobutu.

5.6 EL MODEL COLLIER-HOEFFLER

Com hem apuntat en l'apartat anterior, l'abundància de recursos naturals en un territori pot portar a conflictes armats com les guerres civils. El model Collier-Hoeffler, desenvolupat pels economistes Paul Collier i Anke Hoeffler⁹, analitza els factors relacionats amb l'esclat de conflictes i la duració dels mateixos. Aquest model defensa que les demandes socials i polítiques no serien suficients per explicar l'esclat d'una guerra civil. El factor més rellevant a l'hora d'explicar l'inici d'un conflicte és l'existència de condicions propícies per a l'organització i el finançament d'un alçament armat. A més a més, la dependència d'un país respecte els recursos primaris d'exportació també facilitaria aquest alçament.

Aquesta dada és innegable: gran part de les guerres civils actuals tenen lloc en països que depenen molt de l'exportació dels seus recursos naturals, com la RDC. Com més gran sigui és el percentatge representat per aquestes exportacions en el PIB, major serà la probabilitat d'esclat d'un conflicte civil. Això destaca al continent africà, on el risc de guerra civil és màxim en quant les exportacions de recursos representen entre un 25% i un 32% del PIB. De la mateixa forma, l'elevada dependència d'aquests recursos incrementa la probabilitat que els conflictes siguin de caràcter secessionista (és a dir, que una part del país vulgui aconseguir la independència), com seria el cas de Katanga

⁹ Paul Collier (23 d'abril de 1949) és catedràtic d'Economia i Política pública a l'Escola Blavatnik del Govern de la Universitat d'Oxford. També és director de l'International Growth Centre, director del Centre per a l'Estudi de les Economies Africanes, i membre de St Antony's College, Oxford.

Anke Hoeffler és professora d'investigació del desenvolupament al Departament de Política i Administració Pública de la Universitat de Konstanz. Doctora en Economia, va treballar al Centre per l'Estudi de les Economies Africanes de la Universitat d'Oxford. Des del 2020 treballa pel Centre de Seguretat Internacional i Desenvolupament.

i Kasai del Sud a la crisi dels anys 60 (cal recordar que eren províncies mineres amb importants recursos com el coure).

Els recursos que tenen un major component desencadenant de guerres civils són els extractius. En les economies sense petroli hi ha una probabilitat del 67,6% que el conflicte civil sigui d'origen secessionista. D'altra banda, en les economies amb petroli la probabilitat augmenta al 99'5%. Això té una explicació senzilla. D'una banda perquè l'explotació d'aquests recursos genera rendes molt elevades i, per tant, sempre hi haurà inversors al darrere tot i que el grup polític que controla la zona tingui una actitud predadora. D'altra banda, perquè habitualment els recursos d'extracció es concentren en una àrea geogràfica determinada (la qual sol ser l'origen dels moviments secessionistes).

Aquesta concentració és la que permet que un grup rebel pugui apropiarse dels recursos controlant únicament una reduïda àrea geogràfica. A més, els inversors continuaran finançant o mantenint els grups polítics mentre segueixin obtenint grans beneficis de l'activitat, a pesar que aquests grups mantinguin l'actitud predadora. Per últim, si la zona amb recursos es troba habitada per un grup ètnic que no exerceix cap tipus de control sobre les rendes que genera l'explotació dels recursos, les probabilitats d'una guerra civil de caràcter secessionista s'incrementen.

En conclusió, si les característiques anteriorment esmentades coincideixen, és molt probable que succeeixi una guerra civil d'aquest caràcter.

El cas de la República Democràtica del Congo n'és un clar exemple. La crisi dels anys 60 va ser causada principalment pel secessionisme de Katanga i Kasai del sud, províncies on s'havia desenvolupat principalment l'activitat minera. A més, en temps més propers, el conflicte s'ha estès o s'ha mantingut arran de conflictes ètnics derivats del genocidi de Ruanda. A l'est del país, on hi ha nombrosos i poderosos grups rebels, coincideixen les disputes ètniques amb una alta concentració de recursos miners.

5.7 CANVIS EN EL MERCAT

A la RDC i Ruanda els han sortit dos grans competidors en el mercat del coltan i el tàntal. Brasil i Austràlia estan reimpulsant la seva producció de tàntal-columbita, i al mateix temps, les empreses busquen obtenir coltan que no vingui del Congo. “Els dos països reordenaran el mercat i substituiran la producció del centre d’Àfrica”, remarca José Antonio Espí, excatedràtic de l’ETS d’Enginyers de Mines i Energia de Madrid.¹⁰

Després de la caiguda de la producció australiana durant la dècada passada, sembla que el país vol impulsar de nou aquest sector, que convertiria Austràlia en un país estratègic, ja que aquest territori compta amb nombroses mines de coltan que podrien cobrir la demanda de tàntal durant molts anys, segons el president del Col·legi de Geòlegs d’Espanya, Manuel Regueiro¹¹. De fet, Austràlia solament es troba precedida pel Brasil, la RDC i Ruanda pel que fa a la producció mundial de coltan, i en conseqüència, tàntal.

Respecte al Brasil, cal tenir en compte que és el major productor de tàntal fora d’Àfrica i el primer proveïdor dels EEUU (40%). El president brasiler, Jair Bolsonaro, apunta a l’Amazones, on hi ha una forta presència de jaciments de coltan. No obstant, molts experts vigilen molt de prop les repercussions que podria tenir l’obertura de noves mines en l’Amazònia, prou castigada per altres activitats com la tala d’arbres per obtenir sòl cultivable i sobretot l’expulsió de comunitats indígenes de les seves terres.

No obstant, per quina raó recentment els mercats semblen voler proveir-se del coltan no africà? Espí creu que aquesta transformació del mercat del coltan i el tàntal es produeix de forma irreversible per diferents motius. El primer és l’esgotament natural de les reserves de coltan africà, sobreexplotades en les últimes dècades. El segon és la Llei Dodd-Frank, aprovada el 2010, que exigeix a les empreses nord-americanes determinar

¹⁰ Extret de l’article de *El País*:

https://elpais.com/economia/2019/04/12/actualidad/1555080538_931034.html

¹¹ Extret del mateix article

si els seus productes contenen minerals conflictius de la RDC o països veïns. L'últim motiu seria, segons l'excatedràtic, la voluntat de les grans empreses d'evitar sofrir escàndols per una possible vinculació d'aquestes amb la compra de coltan en zones de conflicte.

6. MARC PRÀCTIC

6.1 EL COLTAN A AMÈRICA DEL SUD I ESPANYA

En la part pràctica, destinada a conèixer de manera més global tot el que envolta la producció i comercialització del coltan, hem elaborat una anàlisi comparativa del preu del mineral a Amèrica Llatina i a Espanya, on actualment hi ha un mina de coltan a Galícia. Hem intentat estudiar períodes coincidents (entre els anys 2014-2018, últim any del qual hem trobat dades). Cal destacar que, d'entrada, ha estat difícil trobar informació a causa de l'opacitat d'aquest mercat. Si bé la borsa de metalls de la Xina oferia bastant informació, especialment del mercat asiàtic, es requeria subscripció i la majoria d'edat per accedir-hi.

PUNT DE VENDA	DATA	PREU (USD/kg)
Maracay, Veneçuela	Oct.-Novembre, 2015	250 USD/kg
Puerto Ordaz, Veneçuela	Des., 2017-Gener, 2018	2500 USD/kg
Caracas, Veneçuela	Juny-Juliol, 2016	60 USD/kg
Turmero, Veneçuela	Oct.-Novembre, 2016	85 USD/kg
Lara, Veneçuela	Febrer-Març, 2017	1600 USD/kg
Ciudad Bolívar, Veneçuela	Març-October, 2017	400 USD/kg
Caracas, Veneçuela	Març-Abril, 2017	100 USD/kg
Valera, Veneçuela	Abril-Maig, 2017	11'75 USD/t
Caracas, Veneçuela	Maig-Juny, 2017	140 USD/kg
Quibor, Veneçuela	Maig-Juny, 2017	135 USD/kg
Caracas, Veneçuela	Oct.-Novembre, 2017	83'5 USD/kg
PREU MITJÀ (€/kg)	421,22 €/kg	

PUNT DE VENDA	DATA	PREU (USD/kg)
Medellín, Colòmbia	Des., 2013-Gener, 2014	15'75 USD/kg
Soacha, Colòmbia	Febrer-Març, 2015	60 USD/kg
Cali, Colòmbia	Oct.-Novembre, 2016	120 USD/kg
Medellín, Colòmbia	Maig-Juny, 2017	130 USD/kg
PREU MITJÀ (€/kg)	81'44 €/kg	

PUNT DE VENDA	DATA	PREU (USD/kg)
València, Espanya	Febrer-Març, 2016	130 USD/kg
València, Espanya	Març-Abril, 2016	150 USD/kg
PREU MITJA (€/kg)	121, 08 €/kg	

6.2 COMPARACIÓ DEL COLTAN AMB ALTRES MATÈRIES

Amb la intenció de comparar, en la mesura del possible, el mercat del coltan amb altres mercats, hem recollit dades sobre una sèrie de matèries primeres de gran rellevància: el petroli brent, el coure i el cacau.

Una de les matèries primes més valorades i més rellevants en l'economia mundial és el petroli. El principal índex de referència a Europa és el petroli brent, el qual s'extreu del mar del Nord. La seva cotització es valora a la Borsa de Valors de Londres en punts (1 punt=1000\$) i val per 1.000 barrils de brent. A continuació, exposarem l'evolució de la cotització durant un període de dos anys (gener del 2017-gener del 2019).

Evolució de la cotització del petroli brent

DATA	COTITZACIÓ (1000 BARRILS)
1/17	54'58
2/17	54'87
3/17	51'59
4/17	52'31
5/17	50'33
6/17	46'37
7/17	48'48
8/17	51'70
9/17	56'15
10/17	57'51

11/17	62'71
12/17	64'37
1/18	69'05
2/18	65'78
3/18	70'27
4/18	75'17
5/18	77'59
6/18	79'44
7/18	74'25
8/18	77'42
9/18	82'72
10/18	75'47
11/18	58'71
12/18	53'80
1/19	61'89
COTIZACIÓ MITJANA	65'52 (56'72€/barril)

Un altre referent a l'hora de comparar-lo amb el coltan seria el coure, perquè aquest és un dels minerals més demandats al món i suposa una xifra de negoci molt important. És imprescindible en el mercat elèctric, electrònic i tecnològic.

Evolució del preu del coure

DATA	PREU (USD/t)
10/16	4.731'26
11/16	5.450'93
12/16	5.660'35

1/17	5.754'56
2/17	5.940'91
3/17	5.824'63
4/17	5.683.90
5/17	5.599.56
6/17	5.719.76
7/17	5.985.12
8/17	6.485.63
9/17	6.577.17
10/17	6.807.60
11/17	6.826.55
12/17	6.833.89
1/18	7.065.85
2/18	7.006.52
3/18	6.799.18
4/18	6.851.51
5/18	6.825.27
6/18	6.965.86
7/18	6.250.75
8/18	6.051.05
9/18	6.050.76
10/18	6.219.59
PREU MITJÀ (passat a €)	5.625'82€/t

La següent matèria primera a estudiar seria el cacau, producte agrícola molt important a nivell internacional pels seus productes derivats, com la xocolata. En la taula següent,

que representa l'evolució de la cotització del cacau, cada punt val 10\$ i cada contracte val per una tona mètrica.

Evolució del preu del cacau

DATA	COTITZACIÓ
1/19	2.168,00
2/19	2.238,00
3/19	2.280,00
4/19	2.368,00
5/19	2.400,00
6/19	2.450,00
7/19	2.345,00
8/19	2.161,00
9/19	2.442,00
10/19	2.403,00
11/19	2.617,00
12/19	2.540,00
1/20	2.777,00
2/20	2.760,00
3/20	2.249,00
4/20	2.432,00
5/20	2.454,00
6/20	2.251,00
7/20	2.400,00
8/20	2.723,00
9/20	2.546,00
10/20	2.293,00

11/20	3.008,00
12/20	2.603,00
1/21	2.531,00
COTITZACIÓ MITJANA	2.457.560\$/t 2.127.263€/t 2.127,26€/kg

Comparant aquestes gràfiques amb la informació que teníem sobre el coltan, podem extreure dos conclusions principals:

- a) La primera conclusió és que és molt més fàcil obtenir informació dels mercats del cacau, petroli i coure, cosa que corrobora l'opacitat del mercat del coltan a pesar de ser un mineral altament demandat. Cal tenir en compte que, precisament, a causa d'aquesta opacitat només hem pogut fer l'anàlisi del coltan en una àrea molt limitada (Amèrica del Sud i Espanya) mentre que les dades dels altres tres productes són assequibles i més globals.
- b) La segona observació seria la relativa estabilitat dels preus d'aquestes matèries; com hem vist en el cas del coltan extret a Veneçuela, les variacions de preus poden ser molt dràstiques, fins i tot dins de la mateixa àrea mercantil i geogràfica (la forquilla aniria des d'una mitjana de 421,22€/kg de Veneçuela als 81,44 de Colòmbia).

7. CONCLUSIONS

Al llarg del treball, amb l'ajuda de les fonts consultades, hem pogut assolir els objectius que ens havíem plantejat a l'inici. Per començar, hem estudiat el coltan i la seva importància i situació al món i, especialment, els problemes socioeconòmics i polítics derivats de la seva explotació. Tot seguit, ens hem centrat en el cas de la República Democràtica del Congo, que serveix com a exemple de la conflictivitat derivada de l'explotació de recursos tan valuosos com el coltan. Per això, hem investigat sobre la situació política, social i econòmica del país i hem aprofundit en la seva història, una història desafortunada i conflictiva que va des d'una colonització agressiva dels belgues fins a un seguit de lluites tribals, guerres civils i dictadures com la de Mobutu. Hem pogut descobrir, en la conflictivitat que afecta el Congo, la implicació de les grans multinacionals, que contribueixen a silenciar qualsevol aspecte que pugui perjudicar els seus interessos. Finalment, basant-nos en el context de la RDC, hem estat capaços de deduir la relació entre els recursos naturals i un conflicte armat intern.

Malauradament, si atenem la relació entre aquests recursos naturals valuosos com el coltan i l'estat econòmic, social i polític del Congo arribem a la conclusió que el país del nostre estudi és, en aquest sentit, un país que no gaudeix dels beneficis de la seva riquesa; els factors polítics (guerres, inestabilitat), els econòmics (corrupció, contraban i intervenció estrangera) i els socials (conflictes ètnics) impediria el progrés del país des de fa anys.

D'altra banda, hem comprovat que les hipòtesis proposades són certes gràcies a fonts com *El libro negro de las marcas o África, la madre ultrajada: la verdad sobre el conflicto de los Grandes Lagos que las potencias occidentales se empeñan en ocultar*. Basant-nos en aquests llibres i d'altres, hem arribat a dues grans conclusions. Primer, que la falta d'informació sobre l'explotació del coltan al centre d'Àfrica es deu tant a la implicació de grans multinacionals i els seus interessos a la zona com a la situació de

guerra i d'irregularitat que es viu a l'est de la RDC, zona controlada per forces rebels i que causa descontrol i falta de transparència en les dades de l'extracció del coltan. Respecte a aquest fet hem pogut constatar certament, en realitzar l'estudi de mercat del coltan a la part pràctica, les dificultats per obtenir dades oficials, fiables i actualitzades de l'explotació del mineral.

En segon lloc, podem afirmar que els interessos estrangers al país no han estat només impulsors de l'inici del conflicte del Congo sinó que també l'han perpetuat deliberadament per poder debilitar l'Estat congolès de forma constant i assegurar així el domini dels grups rebels, que els són favorables, a la regió esmentada.

En definitiva, la conflictivitat al Congo no és només un problema intern sinó que la mà estrangera hi intervé donat els beneficis que els suposa el coltan sense importar les conseqüències que la seva explotació implica, fins i tot, en quant a violació dels drets humans. Els diners prevalen, una vegada més, per sobre dels dilemes morals.

8. WEBGRAFIA

- Beltrán, P. (26 de febrer de 2014). *Berlín. Hoy 26 de febrero de 1885 se clausura la Conferencia de Berlín. Las potencias europeas se reparten África.* . Obtenido de Efemérides:
<https://www.efemeridespedrobeltran.com/es/eventos/febrero/berlin.-hoy-26-de-febrero-de-1885-se-clausura-la-conferencia-de-berlin.-las-potencias-europeas-se-reparten-africa>
- Briscoe, C. H. (2018). *Congo rescue 1960*. Obtenido de OFFICE OF THE COMMAND HISTORIAN: https://arsof-history.org/articles/v14n1_congo_page_1.html
- Cantaloube, T. (12 d'agost de 2017). *Paul Kagame, el autócrata iluminado que logró poner en pie a Ruanda*. Obtenido de Sin Permiso:
<https://www.sinpermiso.info/textos/paul-kagame-el-autocrata-iluminado-que-logro-poner-en-pie-a-ruanda>
- López, J. C. (25 de octubre de 2019). *Sin el coltán nuestros móviles no serían tal y como son: qué es y para qué sirve el mineral más codiciado por las tecnológicas*. Obtenido de Xataka:
<https://www.xataka.com/investigacion/coltan-nuestros-moviles-no-serian-tal-como-que-sirve-mineral-codiciado-tecnologicas>
- Ozcan, S. D. (2 de febrer de 2021). *Archivos revelan que Francia permitió que escaparan los autores del genocidio de Ruanda*. Obtenido de Agencia Anadolu:
<https://www.aa.com.tr/es/mundo/archivos-revelan-que-francia-permiti%C3%B3-que-escaparan-los-autores-del-genocidio-de-ruanda/2147354>
- Política, C. (30 de maig de 2019). *Crímenes del capitalismo (II): Guerras del coltán* . Obtenido de <https://criticamarxista1.blogspot.com/2019/05/crimenes-del-capitalismo-ii-guerras-del.html>
- Rockstone Research. (11 de gener de 2018). *Win-Win Situation to Develop One of the Most Attractive Niobium Prospects in North America*. Obtenido de <https://www.rockstone-research.com/index.php/en/research-reports/4026-Win-Win-Situation-to-Develop-One-of-the-Most-Attractive-Niobium-Prospects-in-North-America>
- Tasamba, J. (27 de maig de 2021). *Macron reconoce la responsabilidad de Francia en el genocidio de Ruanda de 1994*. Obtenido de Agencia Anadolu:
<https://www.aa.com.tr/es/mundo/macron-reconoce-la-responsabilidad-de-francia-en-el-genocidio-de-ruanda-de-1994/2256302>
- Valdehíta, C. (13 de desembre de 2017). *Ruanda acusa a Francia de ser cómplice del genocidio*. Obtenido de El Mundo:
<https://www.elmundo.es/internacional/2017/12/13/5a31706aca47413b1c8b4646.html>

9. BIBLIOGRAFIA

Vázquez-Figueroa, A. (2008). *Coltan*. Ediciones B.

Carrero, J. (2008). *África, la madre ultrajada: la verdad sobre el conflicto de los Grandes Lagos que las potencias occidentales se empeñan en ocultar*. Barcelona: Editorial Milenio.

Deneault, A. (2008). *Negro Canadá. Saqueo, corrupción y criminalidad en África*. Ecosociété.

Klaus Werner, H. W. (2006). *El libro negro de las marcas*. DeBOLSILLO.